

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 9. joulukuuta 2022
(OR. en)

15133/22

SOC 645
EMPL 447
GENDER 192
ECOFIN 1218

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähtettäjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Valtuuskunnat
Ed. asiak. nro:	14588/22
Asia:	Neuvoston päätelmät sukupuolten tasa-arvosta häiriön koettelemisissa talouksissa: keskittyminen nuoreen sukupolveen

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena neuvoston päätelmät edellä mainitusta aiheesta. Ne hyväksyttiin 8. joulukuuta 2022 pidetyssä TSTK-neuvoston istunnossa.

Sukupuolten tasa-arvo häiriön koettelemisissa talouksissa: keskittyminen nuoreen sukupolveen

Neuvoston päätelmät

TOTEAA SEURAAVAA:

1. Euroopalla on edessään levottomia aikoja. Sen jälkeen, kun neuvosto hyväksyi vuonna 2019 päätelmät ”Sukupuolitasarvoiset taloudet EU:ssa: Tuleva kehitys”, merkittäviä sosioekonomisia haasteita on ilmennyt tai kärjistynyt covid-19-pandemian ja Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan seurauksena. Niihin liittyvät korkea inflaatio, joka on johtanut elinkustannusten nousuun, energiaköyhyys, jota on lisännyt polttoainekustannusten kasvu, asuntokriisi sekä ilmastonmuutoksesta johtuvat vakavat kuivuusjaksot, maastopalot ja tulvat. Kaikilla näillä ongelmilla on edelleen merkittävä kielteinen vaikutus ihmisten ja erityisesti nuorten ja tulevien sukupolvien elämään Euroopassa, ja kaikilla näillä haasteilla on selkeä sukupuoliulottuvuus.
2. Sukupuolten tasa-arvo ja ihmisoikeudet ovat eurooppalaisten arvojen ytimessä. Naisten ja miesten tasa-arvo on perussopimuksissa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa vahvistettu Euroopan unionin perusperiaate, jota jäsenvaltioiden olisi kunnioitettava pyrkimyksissään sukupuolten epätasa-arvon ehkäisemiseksi, torjumiseksi ja tarkkailemiseksi, myös silloin, kun kyse on mittavan sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen tuomien riskien ja etujen jakautumisesta.

3. Vuosi 2022 on Euroopan nuorison teemavuosi, ja siihen liittyen lokakuussa 2022 järjestettiin sukupuolten tasa-arvoa ja taloutta käsittelevä konferenssi ("The Europe of Tomorrow: Gender Equality and the Economy"), joka tarjosi kansalaisille ja erityisesti nuorille tilaisuuden keskustella Euroopan tulevaisuudesta ja antaa panoksensa EU:n tuleviin politiikkoihin. On ratkaisevan tärkeää varmistaa, että nuorten ääni kuuluu, ja tukea heidän yhdenvertaista osallistumistaan poliittisiin ja toimintaperiaatteisiin liittyviin prosesseihin EU:n nuorisostrategian 2019–2027 kaikkien asiaankuuluvien tavoitteiden mukaisesti ja ottaen asianmukaisesti huomioon asiaankuuluvat eurooppalaiset nuorisotavoitteet, jotta voidaan edistää tasa-arvon unionia ja poistaa sukupuolten eriarvoisuus, jota nykyinen sosioekonominen kehitys kärjistää.

PANEE MERKILLE SEURAAVAT:

4. Euroopan tasa-arvoinstituutin (EIGE) 26. toukokuuta 2021 julkaisema tutkimus "Gender Equality and Socio-Economic Consequences of the COVID-19 pandemic" (Sukupuolten tasa-arvo ja covid-19-pandemian sosioekonomiset vaikutukset).
5. Euroopan tasa-arvoinstituutin (EIGE) 4. lokakuuta 2022 julkaisema toimintapoliittinen katsaus "Young women and men in the aftermath of the COVID-19 pandemic" (Nuoret naiset ja miehet covid-19-pandemian jälkimainingeissa).
6. Euroopan talous- ja sosiaalikomitean (ETSK) 13. heinäkuuta 2022 antama lausunto sukupuolten tasa-arvosta.
7. Euroopan parlamentin 7. huhtikuuta 2022 antama päätöslauselma EU:n tarjoamasta suojelusta Ukrainan sotaa pakeneville lapsille ja nuorille.
8. Euroopan parlamentin 17. helmikuuta 2022 antama päätöslauselma "Eurooppalaisten nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen: työllisyys ja sosiaalinen elpyminen pandemian jälkeen".

9. Euroopan parlamentin 21. tammikuuta 2021 antama päätöslauselma mahdollisuudesta kunnolliseen ja kohtuuhintaiseen asumiseen kaikille.
10. Prahassa 3.–4. lokakuuta 2022 järjestetty korkean tason konferenssi ”The Europe of Tomorrow: Gender Equality and the Economy”, jonka tuloksissa korostettiin tarvetta turvata sukupuolten tasa-arvo ja edistää sitä uusien realiteettien, kuten Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan, asuntokriisin ja energiaköyhyyden yhteydessä, samoin kuin tarvetta vastata nuorten nykyisiin kohtaamiin haasteisiin, jotta voidaan saavuttaa tuleva tasa-arvon unioni.
11. Prahassa 24. lokakuuta 2022 järjestetty energiaköyhyyden ratkaisemista käsitellyt korkean tason konferenssi ”Tackling energy poverty: EU approach & sharing best practices”, jonka tuloksissa korostettiin, että on tärkeää puuttua naisten, varsinkin yksinhuoltajaäitien ja ikääntyneiden naisten, haavoittuvaan asemaan energiaköyhyyden yhteydessä.

KATSOO SEURAAVAA:

12. Vaikka talouden elpyminen pandemiasta on alkanut, se on edelleen kesken. Pandemian hillitsemiseksi keväällä 2020 ja sen jälkeen käyttöön otetut rajoitukset johtivat talouden toimeliaisuuden vähenemiseen. Saman vuoden kesällä luotiin tietä elpymiselle, mutta sille ovat olleet esteinä monet tekijät, kuten useiden hyödykkeiden hinnannousu, maailmanlaajuisten toimitusketjujen häiriöt, inflaatiopaineet ja covid-19-pandemian uudet aallot, jotka ovat johtaneet rajoitusten palauttamiseen monissa maissa.

13. Pandemia on käynnistänyt keskustelun siitä, miten voidaan varmistaa sukupuolinäkökohdat huomioon ottava elpyminen. Tässä yhteydessä elpymis- ja palautumistukiväline on tarjonnut ainutlaatuisen tilaisuuden kanavoida poikkeuksellisia resursseja sukupuolten tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin. Tätä tilaisuutta ei ole kuitenkaan aina hyödynnetty riittävästi, koska sukupuolten tasa-arvonäkökulmaa ei useinkaan oteta riittävällä tavalla huomioon kansallisissa elpymis- ja palautumissuunnitelmissa, ja naisten erityistarpeisiin vastaamiseksi on toteutettu hyvin vähän toimenpiteitä. Sukupuolinäkökohdat huomioon ottavan elpymisen varmistaminen on nyt entistäkin kiireellisempää, koska esiin on tullut uusia sosioekonomisia haasteita.
14. Nuoret naiset ja miehet ovat olleet erityisen haavoittuvia covid-19-kriisin taloudellisille seurauksille. Koska nuoret työskentelevät usein tilapäisissä ja osa-aikaisissa työsuhteissa tai aloilla, joilla ihmisten välillä on paljon lähikontakteja, he ovat todennäköisemmin joutuneet irtisanotuiksi tai heidän työaikansa on lyhentynyt. Lisäksi nuoret suorittavat usein palkatonta harjoittelua. Monissa jäsenvaltioissa nuoret miehet palaavat nykyisin vakaasti työmarkkinoille, mutta nuoret naiset kärsivät pitempiaikaisesta työttömyydestä¹. Nykyiset haasteet aiheuttavat lisärasitetta nuorille naisille ja miehille ja lisäävät entisestään riskiä siitä, että nykyinen nuori sukupolvi päätyy aiempia sukupolvia huonompaan asemaan.

¹ EIGE (2022), Nuoret naiset ja miehet covid-19-pandemian jälkimainingeissa. Toimintapoliittinen katsaus.

15. Vaikka naiset olivat yliedustettuina aloilla, joilla työpaikkojen menetykset pandemian aikana olivat vähäisempiä, kuten koulutuksessa ja terveydenhuollossa, heidän tosiasiallisten työtuntiensä kokonaismäärät vähenivät kauttaaltaan enemmän kuin miesten². Lisäksi aiempaan tilanteeseen verrattuna harvemmat naiset ilmoittivat pandemian aikana, että hoito- ja hoivavelvollisuudet jakautuivat tasapuolisesti heidän kumppaneidensa kanssa, ja yhä useammat ilmoittivat joutuneensa kantamaan suurimman osan palkattomasta hoito- ja hoivatyöstä. Näin ollen pandemia on kärjistänyt sukupuolten välistä eriarvoisuutta pitämällä yllä perinteisiä sukupuolirooleja yksityiselämässä, kun nuoret naiset ovat ottaneet harteilleen suurimman osan paitsi lastenhoidosta ja kotityöstä, myös kotiopetustehtävistä. Hoito- ja hoivavelvollisuuksiin palkkatyön ja vapaa-ajan kustannuksella käytetty ylimääräinen aika on vaikuttanut huomattavan kielteisesti naisten työ- ja yksityiselämän tasapainoon, mielenterveyteen ja yleiseen hyvinvointiin sekä heidän taloudelliseen riippumattomuuteensa. Tämä koskee erityisesti naisia, joilla on pieniä lapsia.

² EIGE (2022), Nuoret naiset ja miehet covid-19-pandemian jälkimainingeissa. Toimintapoliittinen katsaus.

16. Covid-19-pandemia on vaatinut monia eurooppalaisia mukauttamaan työtottumuksiaan ja omaksumaan verkkomaailman mukautumalla etätyökäytäntöihin. Joustavien työnteon muotojen, kuten epätyypillisten työaikojen, käyttö on myös lisääntynyt. Monet ovat joutuneet yhdistämään kotona työskentelyyn perheenjäsenistään huolehtimisen. Naisille on langennut ylimääräinen taakka: heidän on ollut mukautettava työskentelymallejaan ja samalla toimittava ylimääräisen hoivan antajina, mikä on kärjistänyt olemassa olevaa eriarvoisuutta. Sulkutoimien aikana äidit ilmoittivat 50 prosenttia useammin kuin isät työntekonsa keskeyttämisestä³. Pandemia on vaikuttanut kielteisesti köyhien ja taloudellisesti syrjäytyneiden perheiden työllistymismahdollisuuksiin ja lasten koulutukseen pääsyyn. Etätyön ja hybridityön jatkaminen ja laajempi käyttöönotto pandemian jälkeisessä Euroopassa riippuu monista tekijöistä, kuten niiden vaikutuksesta tuottavuuteen, työn organisointiin ja työoloihin. Jos kuitenkin oletetaan, että etätyö on tullut jäädäkseen, sen sukupuolten tasa-arvolle asettamiin uusiin haasteisiin on puututtava kiireellisesti ja varmistettava, että työntekijöillä on oikeus olla tavoittamattomissa ja olla osallistumatta työhön liittyvään sähköiseen viestintään työajan ulkopuolella. Olisi estettävä se, että etätyö muuttuisi toimistotyön vaihtoehdoksi vain naisille ja siten vahvistaisi stereotyyppioita ja syrjiviä käytäntöjä. Toisaalta etätyö voisi asianmukaisesti käytettynä edistää palkkatyön ja palkattoman hoito- ja hoivatyön tasapuolista jakautumista miesten ja naisten kesken. Lisäksi verkkoyhteyksien ja digitaalitekniikan yhtäläinen saatavuus voisi auttaa kuroma umpeen digiosaamisvajetta. On myös tärkeää vaihtaa hyviä käytäntöjä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi etätyön yhteydessä.

³ EIGE (2021), Sukupuolten tasa-arvo ja covid-19-pandemian sosioekonomiset vaikutukset.

17. Naiset voivat kotona työskennellessään olla alttiimpia sekä perheväkivallalle että muille työpaikkaväkivallan muodoille kuten verkossa tapahtuvalle sukupuoleen perustuvalla väkivallalla, häirinnälle ja hyväksikäytölle. Tällaisiin etätyöhön liittyvän väkivallan lisääntyneisiin riskeihin on myös puututtava.
18. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on pahentanut humanitaarista kriisiä Euroopassa, sillä Ukrainasta on paennut yli 7,4 miljoonaa ihmistä⁴ ja 7 miljoonaa ihmistä on joutunut siirtymään kotiseudultaan Ukrainan sisällä⁵. Kriisiä pakenevista 90 prosenttia on naisia ja lapsia⁶.
19. Vaikka EU:ssa on myönnetty tilapäistä suojelua, monet Ukrainasta paenneet, erityisesti ukrainalaiset naiset ja tytöt, kohtaavat edelleen monenlaisia esteitä, kuten asunnon puute, rajallinen pääsy koulutukseen ja kielikursseille, vaikeudet päästä työmarkkinoille, varhaiskasvatuksen puute ja riittämätön pääsy terveydenhuollon piiriin. Lisäksi erityisesti nuoret naiset ja tytöt ovat alttiina seksuaaliselle ja sukupuoleen perustuvalla väkivallalla ja ihmiskaupalle. Ukrainasta lähteneiden ihmisten elämään on palautettava vakaus muun muassa varmistamalla oikeudenmukainen työllisyys aikuisille ja laadukkaat hoito- ja koulutuspalvelut lapsille ja nuorille, varhaiskasvatus mukaan lukien, sekä kulttuurin saatavuus ja heidän suojelemisensa hyväksikäytöltä, ihmiskaupalta ja väkivallalta. Tämä suojeleminen on erityisen tärkeää ukrainalaisille naisille ja lapsille, jotka asuvat erilaisissa tilapäismajoitusmuodoissa, joissa heidän haavoittuvuuttaan voidaan hyödyntää.

⁴ Yhdistyneet kansakunnat (2022), Operational Data Portal / Ukrainan pakolaistilanne.

⁵ Yhdistyneet kansakunnat (2022), UNHCR / Ukraina: maan sisäiset pakolaiset.

⁶ Yhdistyneet kansakunnat (2022), UNHCR / Ukrainan hätätila.

20. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on varjostanut talousnäkymiä ja pysäyttänyt meneillään olleen hauraan elpymisen. Perushyödykkeiden hintojen jyrkkä nousu, joka lisää inflaatiopaineita ja vähentää tuloja ja kulutusta, rasittaa suuresti ihmisten toimeentuloa kaikkialla Euroopan unionissa. Lisäksi miljoonien Ukrainasta siirtymään joutuneiden ihmisten, joista suurin osa on naisia ja lapsia, vastaanottaminen on lisähaaste viimeaikaisten tapahtumien jo koettelelmille Euroopan talouksille.
21. Euroopan nykyinen taloudellinen tilanne vaikuttaa miehiin ja naisiin eri tavoin, mikä johtuu olemassa olevasta rakenteellisesta sukupuolten epätasa-arvosta. Nuoret naiset käyttävät yli neljä tuntia päivässä lastenhoitotehtäviin lähes kaksi kertaa todennäköisemmin kuin nuoret miehet⁷. Epätasa-arvoa palkattoman hoito- ja hoivatyön alalla lisäävät paitsi sukupuolistereotypiat ja toisinaan riittämättömät varhaiskasvatuspalvelut ja epäasianmukaiset lomapolitiikat, myös se, että naiset ansaitsevat keskimäärin vähemmän kuin miehet, mikä kannustaa perheitä ylläpitämään mallia, jossa mies on pääasiallinen elättäjä ja nainen on pääasiallinen kotityöntekijä. Koska nuorille naisille lankeaa suurempi osuus hoito- ja hoivatehtävistä, monet heistä joko jäävät työmarkkinoiden ulkopuolelle opintojensa päätyttyä tai keskeyttävät uransa varhaisessa vaiheessa. Naiset tekevät myös miehiä todennäköisemmin osa-aikatyötä tai ovat joustavassa tai epätyypillisessä työsuhteessa. Se, että naiset tekevät suhteettoman suuren osan palkattomasta hoito- ja hoivatyöstä, on perimmäinen syy sukupuolten eriarvoisuuteen palkoissa ja eläkkeissä sekä naisten suurempaan köyhyys- tai syrjäytymisriskiin.

⁷ EIGE (2022), Nuoret naiset ja miehet covid-19-pandemian jälkimainingeissa. Toimintapoliittinen katsaus.

22. Euroopalla on edessään asuntokriisi. Asumiseen liittyvät kustannukset olivat kasvaneet merkittävästi jo ennen covid-19-pandemiaa. Vuodesta 2010 vuoden 2022 ensimmäiseen neljännekseen mennessä vuokrat nousivat EU:ssa 17 prosenttia ja asuntojen hinnat 45 prosenttia⁸. Varsinkin pienten asuntojen korkeammat asumiskustannukset ovat vaikuttaneet erityisen kielteisesti nuoreen sukupolveen. Säästöjen puutteen ja alhaisten tulojen vuoksi nuoret eivät pysty investoimaan omiin kiinteistöihinsä, jotka tarjoaisivat tulevaisuuden kannalta taloudellista, fyysistä ja emotionaalista vakautta. Suurten kaupunkien työmarkkinat vetävät monia nuoria puoleensa, joten he ovat erittäin riippuvaisia vuokramarkkinoille pääsystä ja liikkuvuudesta. Asumiskustannusten nousun vuoksi monet nuoret asuvat edelleen perheidensä luona⁹ tai joutuvat jakamaan asunnon pidempään kuin haluaisivat ja asumaan usein liian ahtaasti. Nuoret naiset, erityisesti yksinhuoltajat ja ulkomaalaistaustaiset naiset, kuten Ukrainasta siirtymään joutuneet naiset, voivat joutua erityisen haavoittuvaan asemaan osittain myös siksi, että he voivat kohdata erityisiä syrjinnän ja hyväksikäytön muotoja asunnon saannissa.

⁸ Eurostat (2021), ”Joka viides EU:n kansalainen köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa”.

⁹ Vuonna 2019 perheen koti oli tärkein asumisvaihtoehto 80 prosentille 18–24-vuotiaista nuorista.

23. Korkea inflaatio, covid-19-pandemia ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan ovat kaikki lisänneet elinkustannuksia, mukaan lukien tavaroiden ja palvelujen sekä energian ja asumisen hinnat. Euroopan riippuvuus venäläisestä maakaasusta ja sen toimitusten vähentyminen ovat nostaneet merkittävästi energian hintaa ja jättäneet heikossa asemassa olevat ihmiset selviytymään yksin. Jo vuonna 2020 EU:n väestöstä 8 prosenttia ei pystynyt pitämään kotiaan riittävän lämpimänä¹⁰. Energiaköyhyys johtuu alhaisen tulotason, korkeiden energianhintojen ja erityisesti rakennusten heikon energiatehokkuuden yhdistelmästä, ja se vaikuttaa naiseen enemmän kuin miehiin. Tuloerojen vuoksi naisilla on vähemmän tuloja käytettävissä korkeisiin energiakustannuksiin, ja monet asuvat huonosti eristetyissä asunnoissa, joiden energiatehokkuus on heikko. Energiakustannukset ovat erityinen haaste eläkeikäisille naisille, jotka asuvat yhden hengen kotitalouksissa. Lisäksi naisten energiankulutustavat ovat erilaiset kuin miehillä¹¹. Ikääntyneet ja työttömät naiset viettävät yleensä enemmän aikaa kotona, mikä vaikuttaa myös heidän energiankulutukseensa. Lisäksi naiset ovat tietoisempia ylikulutuksesta ja halukkaampia muuttamaan kulutustottumuksiaan kriisiaikoina. He ovat kuitenkin edelleen aliedustettuina energia-alalla ja energiaan liittyvässä koulutuksessa ja tutkimuksessa, mikä estää heitä osallistumasta alan päätöksentekoon.

¹⁰ Euroopan komissio (2022), ”Energiaköyhyys EU:ssa”.

¹¹ Euroopan parlamentti (2019), Naiset, sukupuolten tasa-arvo ja energiakäänne EU:ssa: naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvovaliokunnan teettämä tutkimus.
Euroopan parlamentti (2017), Sukupuolinäkökulma energian saatavuuteen EU:ssa: tutkimus naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnalle

24. Vaikka köyhyys tai sosiaalinen syrjäytyminen ovat laajalle levinneitä ilmiöitä¹², ne ovat erittäin naisvaltaisia, ja naiset kärsivät niistä enemmän kuin miehet. Lisäksi merkittävä osa yksinhuoltajaperheistä on köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa, ja lähes 85 prosenttia EU:n kaikista yksinhuoltajaperheiden vanhemmista on naisia¹³. Nuoret naiset ja miehet ovat kaikkialla EU:ssa olleet erityisen alttiita covid-19-pandemian taloudellisille seurauksille, ja nuorilla naisilla on suurempi köyhyyden, sosiaalisen syrjäytymisen ja aineellisen puutteen riski kuin nuorilla miehillä¹⁴. Lisäksi nuoret naiset kohtaavat sukupuolisidonnaisia esteitä ja stereotyyppioita työmarkkinoille pääsyssä ja osallistumisessa. Tämä ei ole ainoastaan välitön ongelma, vaan sillä on pitkäaikaisia seurauksia, jotka laajentavat sukupuolten palkka- ja eläke-eroja ja rajoittavat naisten mahdollisuuksia koko heidän elämänsä ajan.
25. Vihreän siirtymän toteuttaminen on entistä kiireellisempää, kun otetaan huomioon ilmastonmuutoksen lisääntyvät vaikutukset, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan ja Euroopan riippuvuus venäläisestä maakaasusta ja sen toimitusten väheneminen. Vihreä siirtymä voi ilman asianmukaisia liitännäispolitiikkoja kuitenkin jättää jälkeen tietyt ryhmät, kuten nuoret naiset ja miehet. Oikeudenmukaista vihreää siirtymää koskevissa politiikoissa ja oikeudellisessa kehyksessä olisi otettava huomioon nuoren sukupolven tarpeet ja sukupuolinäkökohdat. Nuoret olisi myös osallistettava mielekkäällä ja tehokkaalla tavalla päätöksentekoon EU:ssa ja sen ulkopuolella, varsinkin kun ilmastonmuutos ja kasvavat energiakustannukset ovat maailmanlaajuinen ongelma ja niillä on erityisen kielteinen vaikutus nuoriin naisiin sekä tuleviin sukupolviin. Nuorten naisten ja miesten on hankittava sellaiset taidot ja osaaminen, joiden avulla he voivat tehdä osuutensa vihreässä ja digitaalisessa siirtymässä ja tarttua niiden tarjoamiin mahdollisuuksiin.

¹² Vuonna 2021 joka viides EU:n kansalainen oli köyhyyden tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa. Lisätietoja: Eurostat (2022), Elinolot Euroopassa – köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen.

¹³ EIGE (2016), Köyhyys, sukupuoli ja yksinhuoltajat EU:ssa.

¹⁴ EIGE (2022), Nuoret naiset ja miehet covid-19-pandemian jälkimainingeissa. Toimintapoliittinen katsaus. Eurostat (2022), ”Materiaalisen ja sosiaalisen puutteen aste iän ja sukupuolen mukaan”.

26. On tärkeää varmistaa, että unionin siirtyminen ilmastoneutraaliin ja ympäristön kannalta kestäväan talouteen vuoteen 2050 mennessä on oikeudenmukainen eikä ketään jätetä jälkeen. Kansalaisyhteiskunta ja erityisesti nuoret ovat vaatineet kunnianhimoisempia toimia ilmastomuutoksen torjumiseksi ja sen huomioon ottamiseksi, että nuoret ja naiset ovat alttiimpia kielteisille ilmastovaikutuksille. Sen vuoksi tässä yhteydessä on tärkeää kunnioittaa ja edistää sukupuolten tasa-arvoa, kaikkien naisten ja tyttöjen voimaannuttamista ja sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta. Investoinnit vihreään, digitaaliseen ja hoito- ja hoivatalouteen voivat luoda uusia työpaikkoja nuorille. Naiset ja miehet eivät kuitenkaan hyödy tasapuolisesti olemassa olevan sukupuolten eriarvoisuuden ja stereotyyppien vuoksi. Digitalisaatioon ja vihreään talouteen kohdennetuista investoinneista saatava hyöty voisi olla nuorille miehille suurempi kuin nuorille naisille, ellei toteuteta määrätietoisia toimia sen varmistamiseksi, että naiset osallistuvat täysimääräisesti oikeudenmukaisen siirtymän aloitteisiin¹⁵. Lisäksi hoito- ja hoiva-alan työolot ovat usein epävarmat ja niitä on parannettava.

¹⁵ Kansainvälinen työjärjestö (2022), Nuorten maailmanlaajuiset työllisyysuuntaukset 2022: Eurooppa ja Keski-Aasia.

27. Se, että covid-19-pandemian johdosta toteutetut toimet ovat nopeuttaneet digitaalista siirtymää, on sekä mahdollisuus että haaste sukupuolten tasa-arvolle. Tulevaisuuden työelämässä on kasvava kysyntä tekniikan ammattilaisille, kuten tietokoneinsinööreille ja ICT-alan¹⁶ asiantuntijoille. Tieto- ja viestintätekniikan alan koulutuksessa ja ammateissa esiintyy kuitenkin edelleen selkeää sukupuolenmukaista eriytymistä, ja siihen olisi puututtava. Tätä digitaalista kuilua voivat entisestään syventää sukupuolittuneet käytännöt, joita joissain tekoälyvälineissä ja -prosesseissa ei useinkaan oteta huomioon. Koska pandemian jälkeinen elpyminen on toteutettava vihreän ja digitaalisen siirtymän mukaisesti, STEM-osaamisella¹⁷ on entistä keskeisempi rooli tulevaisuuden taloudessa. Tyttöjen kiinnostuksen lisääminen STEM-aineisiin, sukupuolistereotyyppien torjuminen ja lasikattojen rikkominen on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan edistää naisten yhdenvertaista osallistumista tulevaisuuden työmarkkinoille. Lisäksi tarvitaan kohdennettuja toimenpiteitä, kehitysohjelmia ja sukupuolistereotyyppien vapaata uraohjausta, joilla voidaan houkuttaa tyttöjä ja nuoria naisia STEM-alojen työtehtäviin ja saada heidät pysymään niissä sekä kannustaa poikia ja miehiä hakeutumaan hoitoalalle sekä koulutus-, terveys- ja hyvinvointialalle. Sukpuolistereotyyppien torjumiseksi ja naisten, erityisesti nuorten naisten, työmarkkinoille pääsyn mahdollistamiseksi olisi myös keskityttävä ratkomaan miehiä koskevia ongelmia, kuten miesten roolia hoivan antajina ja sukupuoleen perustuvan väkivallan ehkäisemistä.
28. Naiset ja tytöt eivät ole homogeeninen ryhmä. Heidän todellisuksiinsa vaikuttavat monenlaiset tekijät, kuten rotu, ihonväri, etninen tai yhteiskunnallinen alkuperä, kieli, koulutus, sosioekonominen asema, uskonto tai vakaumus, poliittiset tai muut mielipiteet, kansalliseen vähemmistöön kuuluminen, varallisuus, syntyperä, vammaisuus, ikä tai sukupuolinen suuntautuminen, jotka yhdessä määrittävät heidän mahdollisuutensa ja erityiset haasteet. Näin ollen on otettava huomioon intersektionaalisuus, koska se vaikuttaa erilaisiin nuorten ryhmiin eri tavoin.

¹⁶ Tieto- ja viestintätekniikka.

¹⁷ Science – luonnontieteet, Technology – teknologia, Engineering – insinööritieteet ja Mathematics – matematiikka.

29. Nämä päätelmät perustuvat Euroopan parlamentin, neuvoston, komission ja alan keskeisten sidosryhmien aiempaan työhön ja poliittisiin sitoumuksiin sekä liitteessä lueteltuihin asiakirjoihin.

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO

KEHOTTAJAA JÄSENVALTIOITA niiden toimivallan mukaisesti sekä kansalliset olosuhteet ja työmarkkinaosapuolten rooli ja riippumattomuus huomioon ottaen

30. Varmistamaan, että sukupuolten tasa-arvo ja kaikkien yhtäläiset mahdollisuudet otetaan kattavasti huomioon ja niitä edistetään elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanon ajan.
31. Kehittämään hallitusten toimia sellaisten kansallisten kriisinhallintatoimenpiteiden luomiseksi, jotka ovat kattavia, osallistavia ja sukupuolisensitiivisiä ja joihin osallistuu sekä naisia että miehiä, myös naisten oikeuksia ajavien järjestöjen, nuorisojärjestöjen ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien edustajia.
32. Edistämään sukupuolten tasa-arvon ja nuorisonäkökulman valtavirtaistamista, kun tuetaan Ukrainasta ja muualta maailmasta siirtymään joutuneita ihmisiä, erityisesti naisia ja tyttöjä, ja toteutetaan toimia, joilla heidän elämänsä vakautetaan ja varmistetaan heidän täysimääräinen integroitumisensa työmarkkinoille ja yhteiskuntaan, erityisesti
- a. suojelemalla heitä hyväksikäytöltä, ihmiskaupalta, seksuaaliselta hyväksikäytöltä ja sukupuoleen perustuvalta väkivallalta ja häirinnältä sekä tukemalla väkivallan uhreja;
 - b. varmistamalla oikeudenmukainen pääsy työelämään, ammatilliseen koulutukseen ja aikuiskoulutukseen ja oikeudenmukainen kohtelu niissä ja varmistamalla lasten pääsy varhaiskasvatukseen ja kouluopetukseen;
 - c. reagoimalla joustavasti varhaiskasvatuspaikkojen kasvavaan kysyntään; ja
 - d. suojelemalla heidän kansainvälisesti tunnustettuja ihmisoikeuksiaan.

33. Hyödyntämään täysimääräisesti EU:n varoja, kuten turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, Euroopan aluekehitysrahastoa, Erasmus+ -ohjelmaa ja Euroopan solidaarisuusjoukkoja, jotta voidaan edistää maahanmuuttajien integraatiota kansallisella ja alueellisella tasolla määriteltyjen tarpeiden mukaisesti ja kiinnittää erityistä huomiota naisten ja tyttöjen tarpeisiin.
34. Helpottamaan naisten osallistumista työmarkkinoille erityisesti lisäämällä miesten osallistumista hoito- ja hoivatyöhön sekä lasten varhaiskasvatuspalvelujen sekä ikääntyneille ja vammaisille henkilöille tarkoitettujen hoivapalvelujen saatavuutta, kohtuuhintaisuutta ja laatua, parantamalla hoito- ja hoivatyön ja palkkatyön yhteensovittamista ja kannustamalla palkattoman hoito- ja hoivatyön tasapuoliseen jakamiseen naisten ja miesten välillä.
35. Edistämään ymmärrystä ja tietoisuutta siitä, että palkaton hoito- ja hoivatyö ja kotitaloustyö on jaettava tasapuolisesti naisten ja miesten kesken edellytyksenä sukupuolten tasa-arvolle, ja kehittämään ja luomaan puitteet, joilla edistetään palkkatyön ja palkattoman hoito- ja hoivatyön tasapuolista jakamista naisten ja miesten välillä, muun muassa toimia työ-, perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamiseksi.
36. Torjumaan sekä horisontaalista että vertikaalista sukupuolenmukaista eriytymistä työmarkkinoilla sekä koulutuksessa ja tutkimuksessa, etenkin vihreän ja digitaalisen siirtymän yhteydessä.
37. Toteuttamaan edelleen tehokkaita toimia, joilla puututaan horisontaaliseen eriytymiseen koulutuksessa ja ammateissa kaikilla tasoilla. Erityisesti edistämään aktiivisesti naisten ja tyttöjen yhtäläisiä mahdollisuuksia hyödyntää tieto- ja viestintäteknikkaa ja puuttumaan tässä yhteydessä kaikkiin sukupuolten välisen kuilun muotoihin muun muassa parantamalla naisten ja tyttöjen digitaalisia taitoja ja tukemalla naisia, jotka hakeutuvat tieto- ja viestintäteknikan alan työtehtäviin, ja kannustamaan heitä pysymään niissä.

38. Edistämään toimenpiteitä, joilla puututaan sukupuoleen perustuvan väkivallan, myös parisuhdeväkivallan, ja perheväkivallan kasvaneeseen riskiin ja ehkäistään sitä.
39. Edistämään sukupuolten tasa-arvon ja nuorisonäkökulman valtavirtaistamista talouskriisin ratkaisemiseksi toteutettavien toimenpiteiden suunnittelussa, täytäntöönpanossa ja arvioinnissa kaikilla aloilla ja olemassa olevan tiedon perusteella. Vahvistamaan yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan, työmarkkinaosapuolten ja naisten oikeuksia ajavien järjestöjen sekä nuorisjärjestöjen ja tiedemaailman kanssa näiden toimenpiteiden suunnittelussa, täytäntöönpanossa ja arvioinnissa.
40. Tarjoamaan tukea, myös taloudellista tukea, sukupuolten tasa-arvoa edistäville kansalaisjärjestöille, etenkin naisten oikeuksia ajaville järjestöille, koska maailmanlaajuinen talouskriisi on koetellut niitä ankarasti, ja kriisin seurauksena niiden tarjoamien palvelujen kysyntä on kasvanut.

PYYTÄÄ EUROOPAN KOMISSIOTA JA JÄSENVALTIOITA niiden toimivallan mukaisesti sekä kansalliset olosuhteet ja työmarkkinaosapuolten rooli ja riippumattomuus huomioon ottaen

41. Edistämään sukupolvien välistä solidaarisuutta ja varmistamaan, että pandemian jälkeisten elpymispolitiikkojen täytäntöönpanossa otetaan huomioon sekä ikä- että sukupuolinäkökohdat. Kiinnittämään lisähuomiota sen varmistamiseen, että haavoittuvimmassa asemassa olevien ryhmien erityistarpeet otetaan täysimääräisesti huomioon näiden politiikkojen täytäntöönpanon kaikissa vaiheissa.
42. Varmistamaan, että Ukrainalle annettava humanitaarinen apu on sukupuoliresponsiivista ja vastaa haavoittuvassa asemassa olevien naisten, miesten, tyttöjen ja poikien tarpeisiin sekä kaikkien syrjäytymisvaarassa olevien ryhmien tarpeisiin, mukaan lukien etniset vähemmistöt, kuten romaniyhteisö, hlbt-henkilöt, vanhukset, vammaiset henkilöt ja uskonnolliset vähemmistöt.

43. Edistämään nuorten, erityisesti naisten, koulutusta ja työllisyyttä innovatiivisen vihreän ja digitaalisen teknologian aloilla.
44. Edistämään merkityksellistä vuoropuhelua nuorison kanssa ja nuorten sukupuolitasapainoista ja aktiivista osallistumista politiikan laatimiseen ja päätöksentekoon EU:n, kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla sekä kaikilla asiaankuuluvilla unionin politiikanaloilla. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä siihen, että lisätään tyttöjen ja naisten tasa-arvoista ja merkityksellistä osallistumista politiikan laatimiseen ja päätöksentekoon.
45. Edistämään sukupuolten tasa-arvon ja nuorisonäkökulman valtavirtaistamista kaikessa digitaaliseen ja vihreään siirtymään liittyvässä tutkimuksessa, päätöksissä ja politiikoissa.
46. Keräämään ja levittämään iän ja sukupuolen mukaan eriteltyä tietoa, etenkin energiaköyhyyttä koskevaa tietoa, ja edistämään sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista kaikissa energiaköyhyyteen liittyvissä politiikoissa.

PYYTÄÄ EUROOPAN KOMISSIOTA

47. Kiinnittämään elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanoa arvioidessaan erityistä huomiota siihen, miten sukupuolten tasa-arvoa ja kaikkien yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevat tavoitteet ja näiden tavoitteiden valtavirtaistaminen on otettu huomioon kansallisissa elpymis- ja palautumissuunnitelmissa ja niiden täytäntöönpanossa.

Viiteasiakirjat**1. EU:n toimielinten väliset:**

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_fi.pdf

2. EU:n lainsäädäntö:

Neuvoston direktiivi 2000/43/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 2000, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (EYVL L 180, 19.7.2000, s. 22–26)

Neuvoston direktiivi 2000/78/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista (EYVL L 303, 2.12.2000, s. 16–22)

Neuvoston direktiivi 2001/55/EY, annettu 20 päivänä heinäkuuta 2001, vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneiden henkilöiden joukottaisen maahantulon tilanteissa, ja toimenpiteistä näiden henkilöiden vastaanottamisen ja vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakautumisen edistämiseksi (EYVL L 212, 7.8.2001, s. 12–23)

Neuvoston direktiivi 2004/113/EY, annettu 13 päivänä joulukuuta 2004, miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla (EUVL L 373, 21.12.2004, s. 37–43)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/54/EY, annettu 5 päivänä heinäkuuta 2006, miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa (uudelleenlaadittu toisinto) (EUVL L 204, 26.7.2006, s. 23–36)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1158, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta ja neuvoston direktiivin 2010/18/EU kumoamisesta (*EUVL L 188, 12.7.2019, s. 79–93*)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241 elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (*EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17–75*)

3. Neuvosto:

Euroopan unionin neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma nuorisoalan eurooppalaisen yhteistyön puitteista: Euroopan unionin nuorisostrategia 2019–2027 (*EUVL C 456, 18.12.2018, s. 1–22*)

Neuvoston suositus, annettu 30 päivänä lokakuuta 2020, ”Silta työelämään – entistä vahvempi nuorisotakuu” ja nuorisotakuun perustamisesta 22 päivänä huhtikuuta 2013 annetun neuvoston suosituksen korvaaminen (*EUVL C 372, 4.11.2020, s. 1–9*)

Neuvoston suositus, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2014, harjoittelun laatupuitteista (*EUVL C 88, 27.3.2014, s. 1–4*)

Neuvoston suositus eurooppalaisen lapsitakuun perustamisesta (*EUVL L 223, 22.6.2021, s. 14–23*)

Neuvoston suositus oikeudenmukaisesta siirtymisestä ilmastoneutraaliuteen (*EUVL C 243, 27.6.2022, s. 35–51*)

Kaikki sukupuolten tasa-arvosta ja muista asiaan liittyvistä aiheista annetut neuvoston päätelmät, etenkin seuraavat:

- Neuvoston päätelmät ”Kohti osallistavampia työmarkkinoita” (7017/15)
- Neuvoston päätelmät ”Naisten ja miesten osaamisen parantaminen EU:n työmarkkinoilla” (6889/17)
- Neuvoston päätelmät ”Tehokkaampia toimia sukupuolenmukaisen horisontaalisen eriytymisen vähentämiseksi koulutuksessa ja työelämässä” (15468/17)
- Neuvoston päätelmät ”Sukupuolten palkkaerojen poistaminen: keskeiset politiikat ja toimenpiteet” (10349/19)
- Neuvoston päätelmät hyvinvointitaloudesta (13432/19)
- Neuvoston päätelmät ”Sukupuolitasa-arvoiset taloudet EU:ssa: Tuleva kehitys: Pekingin toimintaohjelman 25 täytäntöönpanovuoden arviointi” (14938/19)
- Neuvoston päätelmät ”Sukupuolten välisten palkkaerojen kaventaminen: palkkatyön ja palkattoman hoitotyön arvostaminen ja jakautuminen” (13584/20)
- Neuvoston päätelmät etätyöstä (9747/21)
- Neuvoston päätelmät covid-19:n sosioekonomisista vaikutuksista sukupuolten tasa-arvoon (8884/21)
- Neuvoston päätelmät ”Tekoälyn vaikutus sukupuolten tasa-arvoon työmarkkinoilla” (14750/21)

7. Euroopan parlamentti:

Euroopan parlamentin päätöslauselma 7. huhtikuuta 2022 EU:n tarjoamasta suojelusta Ukrainan sotaa pakeneville lapsille ja nuorille (2022/2618(RSP))

Euroopan parlamentin päätöslauselma 17. helmikuuta 2022 eurooppalaisten nuorten vaikutusmahdollisuuksien lisäämisestä: työllisyys ja sosiaalinen elpyminen pandemian jälkeen ([2021/2952\(RSP\)](#))

Euroopan parlamentin päätöslauselma 21. tammikuuta 2021 mahdollisuudesta kunnolliseen ja kohtuuhintaiseen asumiseen kaikille ([2019/2187\(INI\)](#))

Sukupuolinäkökulma energian saatavuuteen EU:ssa: tutkimus naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnalle

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596816/IPOL_STU\(2017\)596816_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596816/IPOL_STU(2017)596816_EN.pdf)

Euroopan parlamentti (2019), Naiset, sukupuolten tasa-arvo ja energiasiirtymä EU:ssa. tutkimus naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnalle

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608867/IPOL_STU\(2019\)608867_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/608867/IPOL_STU(2019)608867_EN.pdf)

8. Euroopan tasa-arvoinstituutti:

Sukupuolten tasa-arvo ja covid-19-pandemian sosioekonomiset vaikutukset (26. toukokuuta 2021)

<https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-and-socio-economic-impact-covid-19-pandemic>

Sukupuoli ja energia

<https://eige.europa.eu/publications/gender-and-energy>

Nuoret naiset ja miehet covid-19-pandemian jälkimainingeissa. Toimintapoliittinen katsaus
(4. lokakuuta 2022)

<https://eige.europa.eu/publications/young-women-and-men-aftermath-covid-19-pandemic>

Köyhyys, sukupuoli ja yksinhuoltajat EU:ssa

<https://eige.europa.eu/publications/poverty-gender-and-lone-parents-eu>

9. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea:

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean (ETSK) antama lausunto sukupuolten tasa-arvosta
(SOC/731-EESC-2022)

”Etätyö ja sukupuolten tasa-arvo – edellytykset sille, ettei etätyö lisää palkattoman hoiva- ja kotityön epätasaista jakautumista naisten ja miesten välillä ja että sen avulla voidaan edistää sukupuolten tasa-arvoa” (SOC/662-EESC-2020)

”Hybridikonferenssi kohtuuhintaisten ja kunnollisten asuntojen tarjoamisesta EU:ssa
(6. tammikuuta 2022)”

https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/en_conclusions_affordable_and_decent_housing_in_the_eu.pdf

10. Euroopan elin- ja työolojen kehittämissäätiö (Eurofound):

Eurofound (2021), Impact of COVID-19 on young people in Europe, Euroopan unionin julkaisutoimisto, Luxemburg.

11. Eurostat:

”One in five people in the EU at risk of poverty or social exclusion”

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20211015-1>

”Material and social deprivation rate by age and sex”

https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_mdsd07&lang=en

”Rents up by 17%, house prices by 45% since 2010”

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220708-1>

”Living conditions in Europe – poverty and social exclusion”

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_poverty_and_social_exclusion#Key_findings

12. Maailmanpankki:

”Global Growth to Slow through 2023, Adding to Risk of ’Hard Landing’ in Developing Economies” (lehdistötiedote nro 2022/038/EFI)

13. Yhdistyneet kansakunnat:

Operational Data Portal / Ukrainan pakolaistilanne

<https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

UNHCR / Ukrainan hätätila: maan sisäiset pakolaiset

<https://www.unhcr.org/ua/en/internally-displaced-persons>

UNHCR / Ukrainan hätätila

<https://www.unrefugees.org/emergencies/ukraine/>

14. Kansainvälinen työjärjestö:

Nuorten maailmanlaajuiset työllisyysuuntaukset 2022: Eurooppa ja Keski-Aasia

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/briefingnote/wcms_853326.pdf
